

לתשומת לב ולפעולה

ב. בן-דוד במאמרו על בעיות פוריות הפרה (חוברת 72-73).

יש המלמדים זכות על מנות גדושות מזון מרוכז משני טעמים אלה: (1) להבטיח תנובות שיא יומיות מיד לאחר ההמלטה, ו- (2) ל"אמן" את הפרה בצריכת מנות גדולות של מ"מ כבר בחודשי ההכנה, כדי שלא תסרב חס וחלילה לא-כול את ה-15-18 ק"ג מ"מ, כשהיא מואילה להניב תנובה יומית העולה על 30 ק"ג חלב. שני הנימוקים האלה הם חסרי-שחר ומופרכים מעיקרם במציאות. לתנובות שיא אפשר להעלות את הפרות בהדרגה, עד השבוע ה-5-6 שאחר ההמלטה, ללא "הכנה" גורשה, וזוהי שיטה בריאה יותר מבחינה פיסיולוגית וכלכלית גם יחד. אולם יש לפקפק מאוד מאוד בעצם התועלת הממשית שבשיאים היומיים בתנאי המימשק והטיפול הנהוגים בעדרינו, כשגם מחלות העטין הן אורח כה שכית בימינו. אפשר להביא דוגמאות לאין ספור מפרות שהצניעו בשיאים יומיים (25-28 ק"ג) ובכל זאת הניבו בסיכום התנובה לא פחות מבעלות השיאים של 40-50 ק"ג, ולעתים קרובות אף עלו עליהם.

אולי בכל זאת יתגלה בבוקרינו העז לתמורה ב"הכנה" השיגרית והדבר יביא למניעת בזבוז מזון, לצמצום התמותה בשגר עם הלידה, ולשיפור בהתעברות? ונדמה שכולם יודעים יפה מהו התפריט הטוב ביותר להכנה, שנזכירו בשתי מלים — איכות ולא גודש!

מקום המלטה ופיקוח על הלידה

האמנם לא יתעוררו בוקרינו להסדיר סוף-סוף את מקום ההמלטה? האם לא נוכחו בדבר בעדרים רבים שההמלטות בסככה הרגילה, בחברת פרות רבות, אף היא גורמת להפסדים בולדות ולסיבוכים בהתעברות? הנה מספר עקיבא אבני מגבעת-ברנר שסידור מקום המלטה

באין נושאים ל"על הפרק", נרכזו התי-עניינותנו בבעיות שהינן בבחינת "רשות היחיד" של כל בוקר בעדרו ובמשקו...

פתח דבר

ידיעות על הנעשה והנחקר במקצוע הבוקריות מתפרסמות בעתונותנו בארץ, וכן לא מעטים הם הבוקרים ששואבים ידיעות מהספרות המקצועית בשפות לועזיות. ולא רק מאמרים או רשימות קצרות מתומצתות עשויות לשמש מקור להרחבת הידע; לדעתי, ראויים לתשומת-לב מיוחדת גם הדוחות על ביקורת התנובה ואלה של מכוני ההורעה, לכל הפרסומים האלה, לצורותיהם השונות ולתוכנם המגוון, יהיה ערך אם הם יעוררו לעיון ולמעשים, ולא יתייחסו אליהם כלחומר קריאה בעלמא, שאינו מחייב בדיקת נוהגים שבשיגרה.

אנסה הפעם לפתוח באילו שאלות, שנראות כאקטואליות בעיני, והקוראים והעוסקים בענף למעשה מוזמנים להשמיע את דבריהם במדור זה — יהיה זה בצורת ערעורים או הרהורים, או שיספרו בקיצור על דברים שנתנסו בהם — על הישגים ואף על כשלונות, שראויים לתשומת-ליבם של כל הבוקרים.

ה"הכנה"

ברבים מעדרי הארץ, עונת ה"הכנה" של הבהמות לקראת ההמלטות היא בעיצומה. מנות המזון, הנהוגות ברוב עדרי הארץ ידועות לכל; גם תפריטן ידוע — רובו מזון מרוכז והמספוא הגס — לקינוח סעודה. נדמה לי שנצטברו כבר די הוכחות לנזק הרב, שמביאות איתן שיטות הכנה אלה בפרות, ובאופן מיוחד במבכירות, לפני המלטתן הראשונה. יקראו נא הבוקרים שוב ושוב בסקר של ד"ר אלי לזטן (חוברת 74) על תמותת וולדות בעדרי עמק-הירדן, וביחוד בטבלה המדגימה את הזנת המבכירות בשני חודשי ההכנה. יכן משכנעים ביותר גם דברי ד"ר

פרוינד אף פירסט חוברת מיוחדת בענין זה. הגיעה השעה לערוך קורס למטלפים מאנשי המשקים עצמם! היתכן הדבר שעדרים, המונים מאות ראשים (בקיבוצים ובמושבים) יהיו תלויים אך ורק במומחה הבא מהחוץ? הרי קורה שב־שעת ביקור המומחה אין גם אפשרות לטפל בטלפי פרות רבות משום שהן בהריון גבוה, או מסיבות אחרות. ובכן — הגיע הזמן להכשיר מומחים לדבר מבין צוותי העובדים בענף, ואין זו מלאכה שקשה לרכוש אותה.

מיוחד אינו כרוך כלל בהשקעות מיוחדות; שמא ילכו גם בוקרים אחרים בדרכיו? ואשר לפיקוח על ההמלטות: ברוב העדרים, ובמיוחד במשקי עמק־הירדן ועמק בית־שאן, יש עונות של המלטות מרוכזות למדי. האם לא יהיה זה רצוי ותכליתי שלעונה זו „ימונה“ (או יתנדב) בוקר מנוסה כמיילד קבוע? אם יצליח למנוע אבדנם של 10-8 וולדות, וודאי שירוויח שכר־העבודה של שנה שלמה.

הטיפול בטלפיים

בחוברת זו מתפרסם מכתבו של מרכז הענף במשאבי־שדה. הוא מתלונן על האנארכיה במחירי הטיפול בטלפיים, ויש צדק בתלונתו זו. אבל יש ברצוני להעיר שהבעיה לא תיפתר בקביעת מחירים מוסכמים ומוסכמים; החתום מטה נתרשם מביקוריו במשקים (מעטים אמנם, לצער) שהמצב הוא בכל רע משום שצוות המומחים (ה„מטלפים“) אינו מספיק למלא את כל העבודה ברחבי הארץ. ועל הנזק שה„ציפור־ניים“ גורמות לבריאות הבהמות ולתנובה דובר לא פעם (ראה גם מאמר בחוברת 71), וד־

פידור ערימות השחת והקש

חודש ספטמבר הוא המועד האחרון לריכוז וסידור השחת והקש במתבנים ובערמות. אמנם פונקנו בשתי השנים האחרונות בחורף גשום והשדות הניבו הרבה שחת וקש, אבל — אל תפתח פה לשטן — אנו מנוסים גם בשנות בצור רת. בחוברת 74 פירסמנו ציורים סכימאטיים לסידור הערמות. מן הראוי לא לזלזל ב„קטנות“ אלה, כי נתקלנו לא פעם בהשחתה רבה בקש ובשחת מחמת התמוטטות הערמות. שפט בן ערלי

הרחבת משק החלב בפיליפינים

לשם עידוד ייצור החלב בפיליפינים חקקה הממשלה שורה שלמה של חוקים. העיקריים — מתן הלוואות בתנאים נוחים לייבוא בקר רבייה, הוזלת המזונות המרוכזים ע״י סובסידיה מיוחדת למטרה זו, הגשת הורעה מלאכותית חינם לכל דורש מתחנות ממשלתיות שתוקמנה למטרה זו, הלוואות לאמצעי קירור והובלה מודרנית, ועוד. ממשלת ניו־זילנד מסייעת בידי הממשלה הפיליפינית להשגת המטרות הנ״ל ע״י הקמת שלוש מחלבות גדולות שתעבדנה 100,000 ליטר חלב ליום כל אחת, וכן ע״י שיגור מומחים.

גורמים המשפיעים על רווח הזמן שבין ההמלטה להתעברות

בבלגיה נערך מחקר בתנובת 3 החודשים הראשונים של 813 פרות מהגזע האדום־לבן הפלאמי כדי לעמוד על השפעת חודש ההמלטה, התנובה והרכב החלב על רווח הזמן שבין ההמלטה להתעברות, ומצאו שלחודש ההמלטה היתה השפעה ברורה: הרווח הקצר ביותר — 80-90 יום, הושג בפרות שהמליטו במאי, והארוך ביותר — 110-120 יום, לגבי פרות שהמליטו בנובמבר. גם לרמת תנובת החלב היתה השפעה בעלת משמעות מובהקת. במידה מסוימת נתבלטה גם השפעתן של רמות החלבון והלאקטוזה, אולם למתכונת השומן לא היתה כל השפעה שהיא.

הדברים אמורים לגבי התנאים בבלגיה ורצוי היה שגם בארץ תיבדק השאלה בכיוון זה, ולו לפחות לגבי השפעת חודש ההמלטה על אורך רווח הזמן שבין הלידה להתעברות הבאה אחריה.